

ΣΤΕ 2240/2018 [ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΜΕΡΙΚΗ ΆΡΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΠΙΒΟΛΗ ΡΥΜΟΤΟΜΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ]

Περίληψη

- Με τη δέσμευση της ιδιοκτησίας επί μακρόν (από το έτος 1951) χωρίς την καταβολή αποζημιώσεως, η οποία, μάλιστα, είχε αρχικώς καθοριστεί, αλλά δεν καταβλήθηκε εντός του κατά το Σύνταγμα χρονικού διαστήματος, την αδυναμία του Δήμου να καταβάλει την αποζημίωση για την επανεπιβολή και άμεση συντέλεση της απαλλοτριώσεως, όπως η αδυναμία αυτή συνάγεται από την παρέλευση ιδιαίτερα μεγάλου χρονικού διαστήματος τόσο από την κήρυξη της απαλλοτριώσεως όσο και από τη δημοσίευση της 2111/2002 αποφάσεως του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, με την οποία ακυρώθηκε η άρνηση της Διοίκησης να την άρει και το γεγονός ότι η επίμαχη ρύθμιση δεν προκύπτει από τη φύση του πράγματος, ότι είναι πολεοδομικώς αναγκαία, όπως τούτο συνάγεται από την ως άνω συμπεριφορά της Διοίκησης, δηλαδή του μακρού διαδραμόντος χρόνου χωρίς να έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία συντελέσεως της απαλλοτριώσεως του ακινήτου προκειμένου να διανοιγεί η οδός, η δε αιτιολογία για την επίδικη επανεπιβολή "δεν αντίκειται στις κατά τεκμήριο πολεοδομικές ανάγκες της εξεταζόμενης περιοχής" δεν παρίσταται επαρκής, η επιχειρούμενη με την προσβαλλόμενη πράξη τροποποίηση του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Αθηναίων δεν είναι νόμιμη. Τούτο δε, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση εκδόθηκε από αναρμόδιο όργανο εν όψει του ότι η εν λόγω τροποποίηση αφορά οικοδομικά τετράγωνα, πλευρά των οποίων βρίσκεται επί του βασικού οδικού δικτύου νομού Αττικής (Λεωφ. Αδρηττού) και, ως εκ τούτου η επίδικη τροποποίηση θα έπρεπε να είχε γίνει με προεδρικό διάταγμα.

Πρόεδρος: Αθ. Ράντος

Εισηγητής: Ελ. Μουργιά

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση, η οποία παραπέμφθηκε λόγω αρμοδιότητας στο Συμβούλιο της Επικρατείας με την 10167/2010 απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, ζητείται η ακύρωση της 9550/29.2.2008 αποφάσεως του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΑΑΠ 107/21.3.2008), με την οποία τροποποιήθηκε το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο του Δήμου Αθηναίων

με μερική άρση και επανεπιβολή της απαλλοτριώσεως, που είχε επιβληθεί με το από 16.2.1951 β.δ. (Α΄ 55), σε ακίνητο που βρίσκεται στη συμβολή των οικοδομικών τετραγώνων (Ο.Τ.) 12 και 13 της περιοχής 53 του ως άνω Δήμου.

3. Επειδή, ο Θ. Λ., ο οποίος φέρεται ως ιδιοκτήτης ομόρου ακινήτου, παραδεκτώς παρεμβαίνει στη δίκη με το 689/22.10.2014 δικόγραφο του και ζητεί την απόρριψη της κρινομένης αιτήσεως. Μετά την άσκηση της παρεμβάσεως, όπως προκύπτει από το από 28.4.2017 απόσπασμα ληξιαρχικής πράξεως θανάτου της Ληξιάρχου Παλαιού Φαλήρου, ο παρεμβαίνων απεβίωσε και κατέλιπε ως νόμιμους κληρονόμους, σύμφωνα με τα προσκομισθέντα στοιχεία, την σύζυγό του και τους δύο υιούς του, οι οποίοι υπέβαλαν, με το από 4.10.2017 υπόμνημα προς το Δικαστήριο, δήλωση συνεχίσεως της εκκρεμούς δίκης, κατέθεσαν δε το 10840/2017 πληρεξούσιο Συμβολαιογράφου Αθηνών προς τον υπογράφοντα το εν λόγω υπόμνημα δικηγόρο Αθηνών, ο οποίος παρέστη στο ακροατήριο.

4. Επειδή, στη δίκη παρεμβαίνει επίσης και ζητεί την απόρριψη της κρινομένης αιτήσεως ο Δήμος Αθηναίων, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το επίδικο ακίνητο, με το 650/9.10.2014 δικόγραφο. Η παρέμβαση, όμως, αυτή πρέπει να απορριφθεί, κατά τα άρθρα 49 παρ. 2 και 3 και 21 παρ. 6 του π.δ/τος 18/1989 (Α΄ 8), ως απαράδεκτη, δεδομένου ότι δεν προκύπτει κοινοποίηση του δικογράφου της στην αιτούσα, η οποία αντέλεξε στο παραδεκτό της εν λόγω παρεμβάσεως κατά τη συζήτηση της υποθέσεως στο ακροατήριο.

5. Επειδή, η αιτούσα, φερόμενη ως ιδιοκτήτρια του ως άνω ακινήτου, στο οποίο επιβλήθηκε εκ νέου η απαλοτρίωση, με έννομο, κατ' αρχήν, συμφέρον ασκεί την κρινόμενη αίτηση.

6. Επειδή, η εξηκονθήμερη προθεσμία για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως κατά αποφάσεως περί εγκρίσεως ή τροποποιήσεως γενικού πολεοδομικού σχεδίου, σχεδίου πόλεως ή πολεοδομικής μελέτης αρχίζει, σύμφωνα με το άρθρο 46 παρ. 1 του π.δ/τος 18/1989, από τη δημοσίευση της αποφάσεως αυτής στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν η ρύθμιση είναι εντοπισμένη, οπότε η προθεσμία για την προσβολή της από τον θιγόμενο ιδιοκτήτη αρχίζει από την κοινοποίηση ή τη γνώση της σχετικής πράξεως από αυτόν (πρβλ. ΣτΕ 1041/2017, 1726/2012 κ.ά.). Συνεπώς, η κρινόμενη αίτηση, η οποία κατατέθηκε στις 19.9.2008, ασκήθηκε εμπροθέσμως, δεδομένου ότι δεν προκύπτει, ούτε τεκμαίρεται, πλήρης γνώση του περιεχομένου της προσβαλλομένης τροποποιήσεως του ρυμοτομικού σχεδίου, η οποία, ως εκ του περιεχομένου της [βλ. κατ. σκ. 8], έχει εντοπισμένο χαρακτήρα, από την αιτούσα σε χρόνο που να την καθιστά εκπρόθεσμη.

7. Επειδή, όπως έχει παγίως κριθεί (ΣτΕ 2142/2016 7μ., 3908/2007 7μ. κ.ά.), η Διοίκηση, όταν διαπιστώνει ότι συντρέχουν κατ' αρχήν οι προϋποθέσεις για την άρση

ρυμοτομικής απαλλοτριώσεως ή ρυμοτομικού βάρους, είτε κατά την εξέταση αιτήματος του ενδιαφερόμενου ιδιοκτήτη που έχει υποβληθεί δια της διοικητικής οδού είτε ύστερα από την έκδοση δικαστικής αποφάσεως που ακυρώνει την άρνηση της Διοίκησης να ικανοποιήσει το σχετικό αίτημα, οφείλει να επιληφθεί προκειμένου να προβεί στην άρση της ρυμοτομικής απαλλοτριώσεως ή του ρυμοτομικού βάρους και, ταυτοχρόνως, να ρυθμίσει εκ νέου το πολεοδομικό καθεστώς του συγκεκριμένου ακινήτου. Στη ρύθμιση αυτή προβαίνει η Διοίκηση εν όψει της υποχρεώσεώς της που απορρέει από την συνταγματικώς κατοχυρωμένη προστασία της ιδιοκτησίας, με συνεκτίμηση των κριτηρίων του άρθρου 24 του Συντάγματος. Η Διοίκηση, δηλαδή, δεν δεσμεύεται να καταστήσει, άνευ ετέρου, το ακίνητο οικοδομήσιμο, αλλά οφείλει να εξετάσει εάν συντρέχουν λόγοι που εξ αντικειμένου δεν επιτρέπουν τη δόμησή του και, περαιτέρω, να συνεκτιμήσει, κατά τρόπο τεκμηριωμένο, αφενός μεν τα μορφολογικά χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου ακινήτου, καθώς και τα χαρακτηριστικά και το νομοθετικό καθεστώς του οικισμού και της ευρύτερης περιοχής στην οποία αυτό εντάσσεται, αφετέρου δε τις πολεοδομικές ανάγκες, στις οποίες περιλαμβάνεται προεχόντως η ανάγκη δημιουργίας κοινοχρήστων και κοινωφελών χώρων, καθώς και τον πολεοδομικό σχεδιασμό της περιοχής και, τέλος, τις δεσμεύσεις και κατευθύνσεις τυχόν υφισταμένου χωροταξικού σχεδίου ή Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου ή άλλων συναφών σχεδίων, προκειμένου να αποφεύγονται οι αποσπασματικές ρυθμίσεις. Εν όψει δε όλων των ανωτέρω εκτιμήσεων, η Διοίκηση οφείλει να κρίνει εάν η ιδιοκτησία πρέπει, για κάποιο νόμιμο λόγο, να παραμείνει εκτός πολεοδομικού σχεδιασμού ή να δεσμευθεί εκ νέου, με την επανεπιβολή ρυμοτομικής απαλλοτριώσεως ή ρυμοτομικού βάρους, εφόσον συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η δυνατότητα άμεσης αποζημιώσεως των θιγόμενων ιδιοκτητών, ή να καταστεί οικοδομήσιμη, είτε με τους γενικούς όρους δομήσεως είτε, ενδεχομένως, με ειδικούς όρους δομήσεως, που πρέπει να καθορισθούν. Η συνδρομή και των δύο ως άνω προϋποθέσεων πρέπει να ερευνάται τελικώς από το όργανο που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα και η σχετική κρίση του πρέπει να έχει πλήρη και ειδική αιτιολογία, που μπορεί να προκύπτει και από τα στοιχεία του φακέλου. Κατά την έρευνα της συνδρομής σοβαρής πολεοδομικής ανάγκης που επιβάλλει την εκ νέου δέσμευση του ακινήτου και σοβαρής προθέσεως και δυνατότητας για άμεση περαίωση της διαδικασίας συντελέσεως της αναγκαστικής απαλλοτριώσεώς του, πρέπει να συνεκτιμάται η συμπεριφορά της Διοίκησης κατά το χρονικό διάστημα που διέρρευσε από την αρχική επιβολή του ρυμοτομικού βάρους μέχρι την άρση του, αλλά και το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μέχρι την εκ νέου επιβολή του βάρους αυτού.

8. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, με το από 16.2.1951 β.δ. ρυμοτομήθηκε ακίνητο που βρίσκεται επί των οδών Σορβόλου και Κούτουλα στην περιοχή Μετς του Δήμου Αθηναίων και φέρεται ότι ανήκει στην αιτούσα, με σκοπό τη διάνοιξη της οδού Κούτουλα. Με την 2111/2002 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, αφού κρίθηκε ότι η εν λόγω απαλλοτρίωση έχει αυτοδικαίως αρθεί λόγω μη

καταβολής της οφειλόμενης αποζημιώσεως εντός της από το Σύνταγμα οριζόμενης 18μηνης προθεσμίας, ακυρώθηκε, ύστερα από σχετική αίτηση της ήδη αιτούσας, η σιωπηρή άρνηση της Διοίκησης να άρει την απαλλοτρίωση και αναπέμφθηκε η υπόθεση στη Διοίκηση. Κατόπιν της προαναφερθείσας δικαστικής αποφάσεως, το Δημοτικό Συμβούλιο Αθηναίων με την 3462/17.10.2005 απόφασή του γνωμοδότησε υπέρ της επανεπιβολής της επίμαχης ρυμοτομικής απαλλοτριώσεως, ενώ με την 803/3.4.2006 απόφασή του απέρριψε την 45/464/21.2.2006 ένσταση της αιτούσας κατά της προτεινομένης ρυθμίσεως. Ειδικότερα, στην από 19.9.2005 έκθεση του Τμήματος Πολεοδομικών Μελετών της Διεύθυνσης Σχεδίου Πόλεως του Δήμου Αθηναίων προς το Δημοτικό Συμβούλιο, σε σχέση με την αναγκαιότητα επανεπιβολής της επίμαχης ρυμοτομικής απαλλοτριώσεως για την διάνοιξη της οδού Κούτουλα στη συμβολή της με την οδό Σορβόλου, αναφέρονται τα εξής: “η εξεταζόμενη άρση και επανεπιβολή [...] δεν αντίκειται στις κατά τεκμήριο πολεοδομικές ανάγκες της εξεταζόμενης περιοχής, σύμφωνα με την περατωθείσα πολεοδομική μελέτη αναβάθμισης της ευρύτερης περιοχής (Μετς)”. Ακολούθως, εκδόθηκε η 172/23η συν/26.9.2006 γνωμοδότηση του Κεντρικού Συμβουλίου Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος υπέρ της εν λόγω επανεπιβολής. Εξάλλου, κατά τα εκτιθέμενα στην γνωμοδότηση αυτή, η εν λόγω τροποποίηση αφορά οικοδομικά τετράγωνα, πλευρά των οποίων βρίσκεται επί του βασικού οδικού δικτύου του νομού Αττικής (Λεωφ. Αρδηττού) σύμφωνα με την 62556/5073/9.10.1990 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων [(Δ΄ 561, αναδημοσίευση Δ΄ 701)- βλ. στην απόφαση αυτή τον Πίνακα Βασικού Οδικού Δικτύου νομού Αττικής με αριθμό 14α]. Κατόπιν αυτών, με την προσβαλλόμενη 9550/29.2.2008 απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων εγκρίθηκε η τροποποίηση του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Αθηναίων στα Ο.Τ. 12 και 13 της περιοχής 53 με μερική άρση και επανεπιβολή της απαλλοτριώσεως στην επίδικη έκταση.

9. Επειδή, με τα δεδομένα αυτά, δηλαδή τη δέσμευση της ιδιοκτησίας επί μακρόν (από το έτος 1951) χωρίς την καταβολή αποζημιώσεως, η οποία, μάλιστα, είχε αρχικώς καθορισθεί αλλά δεν καταβλήθηκε εντός του κατά το Σύνταγμα χρονικού διαστήματος, την αδυναμία του Δήμου να καταβάλει την αποζημίωση για την επανεπιβολή και άμεση συντέλεση της απαλλοτριώσεως, όπως η αδυναμία αυτή συνάγεται από την παρέλευση ιδιαίτερα μεγάλου χρονικού διαστήματος τόσο από την κήρυξη της απαλλοτριώσεως όσο και από τη δημοσίευση της 2111/2002 αποφάσεως του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, με την οποία ακυρώθηκε η άρνηση της Διοίκησης να την άρει και το γεγονός ότι η επίμαχη ρύθμιση δεν προκύπτει, από τη φύση του πράγματος, ότι είναι πολεοδομικώς αναγκαία, όπως τούτο συνάγεται από την ως άνω συμπεριφορά της Διοίκησης, δηλαδή του μακρού διαδραμόντος χρόνου χωρίς να έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία συντελέσεως της απαλλοτριώσεως του ακινήτου προκειμένου να διανοιγεί η οδός, η δε αιτιολογία για την επίδικη επανεπιβολή “δεν αντίκειται στις κατά τεκμήριο πολεοδομικές ανάγκες της εξεταζόμενης περιοχής”

δεν παρίσταται επαρκής, η επιχειρούμενη με την προσβαλλόμενη πράξη τροποποίηση του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Αθηναίων δεν είναι νόμιμη. Τούτο δε, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση εκδόθηκε από αναρμόδιο όργανο εν όψει του ότι η εν λόγω τροποποίηση αφορά οικοδομικά τετράγωνα, πλευρά των οποίων βρίσκεται επί του βασικού οδικού δικτύου νομού Αττικής (Λεωφ. Αρδηττού) σύμφωνα με την προαναφερθείσα υ.α.

62556/5073/9.10.1990, και, ως εκ τούτου, η επίδικη τροποποίηση θα έπρεπε να είχε γίνει, όπως έχει παγίως κριθεί (ΣτΕ 1041/2017, 2614/2016, 3956/2015, 3377/2015, 3114/2014, 3931/2008 κ.ά.), με προεδρικό διάταγμα. Για τον λόγο αυτόν, που προβάλλεται βασίμως, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να γίνει δεκτή και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη πράξη στο σύνολό της, ενώ πρέπει να απορριφθούν οι παρεμβάσεις.